

A GLOBALIZÁCIÓ ÉS A NACIONALIZMUS TALÁLKOZÁSA A FELSŐOKTATÁSBAN CSENDES-ÓCEÁNI SZEMMEL

BAGI ALEXANDRA

Budapesti Corvinus Egyetem Szociológia és Kommunikációtudomány Doktori Iskola, Budapest
E-mail: alexandra.bagi3@stud.uni-corvinus.hu

Beérkezett: 2022. október 2., elfogadva: 2022. október 23.

DEANE E. NEUBAUER, KA H. MOK & SACHI EDWARDS (eds): *Contesting Globalization and Internationalization of Higher Education*. Cham, 2019. Springer International Publishing. xvii + 201 pp. ISBN 978-3-030-26229-7

Az elmúlt években a politikai változások és a világ alakulása különböző formákban érintette a világ országait, és ez sok helyen a nacionalista törekvések erősödésével járt együtt. A változások érintették a felsőoktatást, ezen belül annak nemzetköziesítési folyamatát is. Mi a szerepe a nacionalizmusnak a kortárs globalizációban? Mennyire számít visszalépésnek a Brexit vagy „Trump nacionalizmusa” a felsőoktatás nemzetköziesítésének szempontjából, vagy esetleg, ellenkezőleg, ténylegesen inkább előrelépést jelent a lokális egyetemek és hallgatóik számára? Ezekre a kérdésekre is kimerítően válaszol a *Contesting Globalization and Internationalization of Higher Education* c. kötet, amely alcíméhez (*Discourse and Responses in the Asia Pacific Region*) híven az ázsiai és csendes-óceáni térség felsőoktatásával foglalkozik.

A kötet fejezetei az *Asia Pacific Higher Education Research Partnership* (APHERP) által tartott kutatói szeminárium felhívására készültek. A meghívott előadóknak arra kell reflektálniuk, hogy a nacionalizmus iránti megújult érdeklődés milyen összefüggésben áll a kortárs globalizációval. Ennek a témának az aspektusait

vizsgálja a kötet, ingázva a globalizációba ágyazott nemzetközi elkötelezettség tágabb dinamikája és az újonnan felélénkült nacionalista impulzusok között, melyek összessége a nemzetköziség újragondolásához vezet.

Két különböző válaszlehetőséget mutat be Lowe és Neubauer a második fejezetben, mindkettő lehetőséget kínál a nacionalista mozgalmak megértéséhez, és ahhoz, ahogyan ezek a felsőoktatás nemzetköziesítését és a nemzetközi opciókat érintik. Az egyik a *pragmatikus vagy realista pozíció*, amely elfogadja a felsőoktatás globális kontextusának változásait, illetve azt a limitált befolyást, amivel a felsőoktatás rendelkezik, a másik az ún. *intellektuális válasz*, amely további megértésre és analízisre törekszik.

Dél-Korea felsőoktatása nemzetköziesítésének folyamatát, jelenlegi helyzetét és jellegzetességét mutatja be Minho Yeom a harmadik fejezetben, rávilágítva arra, hogy a koreai felsőoktatást történelmileg, politikailag és gazdaságilag mindig is nagyban befolyásolták a szomszédos országai. Négy különböző elmélet (modernizációs elmélet, függőségi elmélet, félperiféria-

elmélet és a társadalmi mobilitás elmélete a felsőoktatásban) segítségével elemzi az ehhez kapcsolódó statisztikai adatokat.

A negyedik fejezetben Rui Yang a hagyományos és a nyugati koncepciók találkozásának témáját feszegeti az észak-ázsiai régióban, kifejezetten Hong Kongra összpontosítva. A meghirdetett cél ezekben az országokban olyan felsőoktatási intézmények fejlesztése, amelyek az európai és észak-amerikai kulturális hagyományok és a hiteles konfucianus szociokulturális kontextus integrálásával a kortárs globalizáció és nemzetközivé válás elkötelezettjei. Yang megállapítja, hogy az észak-ázsiai elit felsőoktatási intézmények kombinálják a nyugati és a saját tradicionális tudásukat, ezzel szerezve (biztosítva) az előnyüket a többi intézménnyel szemben.

China's Belt and Road Initiative (BRI) példáját veszi Yue Kan és Bingna Xu az ötödik fejezetben arra, hogyan lehet enyhíteni a nacionalizmus és a globalizáció közötti konfliktusokat, és milyen hatással lehet a BRI (Egy Övezet Egy Út, más néven Új Selyemút) a felsőoktatás jövőjére. Írásukban a szerzők bemutatják a globalizáció, illetve a nacionalizmus befolyását a felsőoktatás átalakulására, majd összefüggésbe hozzák az Új Selyemúttal.

Tajvan felsőoktatása több reformot is megélt 2006 és 2017 között. Erről olvashatunk a Kent Cheng által írt összefoglalóban (hatodik fejezet), illetve egy inkább elitista (academic) megközelítésből készült kritikai írásban (kilencedik fejezet, Chung Prudence Cho és Antonio Bolanos Casanova Jr. tollából). Cheng kifejti, hogy a kétezres évek elején a felsőoktatásnak radikális bővülésre volt szüksége a belföldi igények és gyorsan bővülő ipari ágazat igényeinek kielégítése érdekében, azonban ezzel szinte azonos időre esett a csökkenő születésszámok miatti demográfiai krízis kezdete. Két amerikai oktatási koncepciót emel ki, illetve javasolja azok átvételét (*Ra-*

ce to the Top, Back to the Basics), oly módon, hogy azok megfeleljenek a nemzeti és nemzetközi környezet feltételeinek is.

Szintén Tajvan a témája a kilencedik fejezetnek, amely a tajvani felsőoktatás világszínvonalra való törekvéseit elemzi, vizsgálva a rendszer és az irányelvek fókuszát. A szerzők megállapítása szerint a jelenlegi rendszernek az a problémája, hogy nem egyetemi kiválóságra törekszik, hanem arra, hogy a világranglistákon minél előkelőbb helyezést érjenek el.

A japán felsőoktatásban bekövetkező globális és regionális változásokkal a kötet több szempontból is foglalkozik. A huszonegyedik századi reformokkal és azok következményeivel kezdi a sort Shangbo Li az általa írt hetedik fejezetben, ezt követően Futao Huang a Japán felsőoktatás nemzetköziesítését elemzi a nyolcadik fejezetben. Li szerint Japán erősen nacionalizált felsőoktatási rendszerének két évtizedes átalakulása mára olyan irányt vett, amely segíti felkészíteni a diákokat egy erősen globalizált világra, és amely a japán ipar és kultúra számára is biztosítja a nemzetközi versenyben való sikeres helytálláshoz szükséges képességeket. Az ország jövőjét biztosítandó az intézkedések nemcsak a globális szférára, hanem a helyi gazdaságra is fókuszálnak. A következő írás a japán felsőoktatás nemzetköziesítésére fekteti a hangsúlyt. A fejezet azt a következtetést vonja le, hogy az elmúlt két évtizedben sem a globalizáció, sem más befolyások nem eredményeztek igazán radikális változásokat a japán egyetemeken, annak ellenére sem, hogy a nemzetköziesítés kezdetektől fogva folyamatos és nagyra értékelt folyamatnak számít az országban. Jóllehet, több egyetemi vezető is állítja, hogy a japán egyetemeken folyó kutatások már most világszínvonalúak, a tanulmány rávilágít arra, hogy lényeges ágazati különbségek vannak a nemzetköziesítés terén, illetve abban, ahogyan azt az egyetemeken kezelik.

A nemzetköziség és a nacionalizmus közös nevezőjét igyekszik megtalálni a thai felsőoktatási kontextusban Sudakarn Patamadilok a tizedik fejezetben. A szerző először felvázolja a globális felsőoktatási közeget, amelyben esettanulmánya segítségével elhelyezi a saját egyetemét (*Naresuan University*), majd részletesen bemutat öt ún. „védőpajzsot” (oktatási-program-reform; diák-/oktatócsere; releváns tréningek; nemzetközi témák és modellek; kutatási projektek). Ezeknek az a célja, hogy fenntartsák és megvédjék az egyetem értékeit a lehetséges negatív hatásoktól, amelyek a globális szabványok és a relevancia követelményeinek való túl gyors megfelelés következményei. A törekvések hátterében áll az a szándék is, hogy az egyetemeken a nemzetköziség és a nacionalizmus közösen tudjon kiteljesedni.

Az egyre gyorsabban fejlődő nemzetközi diákmobilitást vizsgálja a „tudásdiplomácia” és a „világnézeti sokszínűség oktatása” szemszögéből Sachi Edwards és Yuto Kitamura a tizenegyedik fejezetben. Fókuszuk a felsőoktatásban rejlő potenciál és felelősség abban, hogyan tudják előmozdítani a világnézeti különbségek kölcsönös megértését, valamint mérsékelni a nacionalizmus és az idegengyűlölet közelmúltban világszerte tapasztalható újjáéledését. A tanulmány legfőbb célja, hogy leírja a felsőoktatás nemzetköziesítésének interszekcióit, illetve hogy a felsőoktatás számára továbblépési lehetőségként olyan globális elméletet alkosson, amely tükrözi a tudásdiplomácia és a világnézeti sokszínűség oktatásának lehetőségeit egy nemzetköziesített felsőoktatási ágazatban.

A nemzetközi egyetemek külföldi campusain (International Branch Campus, IBC) tanuló diákokkal foglalkozik Yuyang

Kang a kötet tizenkettedik fejezetében. A szerző leírása alapján a kínai IBC-k a kínai és a nyugati kultúra között operálnak. Az intézeti társadalmi tőke áll a fejezet közép-pontjában, és az, hogy ez milyen módon befolyásolja a kínai diákok egyetemi élményét. Az intézményi társadalmi tőke ugyan bizonyos mértékben korlátozódik, de a diákoknak még így is sok esélyük van a társadalmi tőkéjük fejlesztésére. Ugyanakkor a más kutatásokban legtöbbször említett előnyről (hogy az segítené a diákokat az állásszerzésben), nem tesz említést az írás.

Zárószóként, a tizenharmadik fejezetben, Sachi Edward és Deane E. Neubauer (akik egyben a kötet szerkesztői is) mérlegelik a kötetben megjelent írások tapasztalatait globális és nemzeti közegben.

A kötet néhány kiválasztott ázsiai ország felsőoktatásába nyújt betekintést, és több problémával foglalkozik, kezdve azal, hogy miként lehet a globalizációra és az egyre jobban élénkülő nacionalista törekvésekre választ adni, vagy hogy miként néznek ki a különböző országokban a felsőoktatás nemzetköziesítésének stratégiái. A globalizáció és a nemzetköziesítés ezekben az országokban sok esetben a nyugati kultúra, illetve a nyugati egyetemek által képviselt értékrend átvételét jelenti. Egyes országokban a Nyugat és Kelet közötti párbeszéd folyamatos (Tajvan vagy Japán), mások csak most kezdenek felzárkózni (Thaiföld). A fejezetek egy adott pillanatot mutatnak be a globalizáció és a nacionalizmus ötvözetében, azokról az intézményi, nemzeti és regionális erőfeszítésekről, amelyeket a felsőoktatási ágazatban végeznek. A szerzők célja nem az, hogy egy normát állítsanak fel, hanem hogy felhívják a figyelmet a régióban zajló fejlesztésekre és kezdeményezésekre.

A cikk a Creative Commons Attribution 4.0 International License (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>) feltételei szerint publikált Open Access közlemény, melynek szellemében a cikk bármilyen médiumban szabadon felhasználható, megosztható és újraközölhető, feltéve, hogy az eredeti szerző és a közlés helye, illetve a CC License linkje és az esetlegesen végrehajtott módosítások feltüntetésre kerülnek.